

Utsatthet på nätet: Riskfaktorer, konsekvenser, and interventioner

Christina Salmivalli

Inledning & forskningsläget generellt. Christina Salmivalli inleder med att säga att det är viktigt att forska kring nätmobbning då det är ett så uppmärksammat fenomen i media. Hon uppfattar att media uppmålar en bild av att mobbning knappt förekommer på skolgårdarna längre utan nästan bara på nätet. De empiriska studier som finns stödjer inte de antagandena då traditionell mobbning enligt dem är tre till fem gånger vanligare än nätmobbning. Man ska förhålla sig skeptiskt till studier som visar på en mycket vanligare förekomst. Det beror oftast på löst definierade kriterier och ospecifik operationalisering. De frågar till exempel om enstaka händelser utan att ange en tidsperiod som de ska ha skett inom. Den definition av nätmobbning som hon arbetar utifrån innebär att det är uppsåtliga aggressiva handlingar som utförs upprepade gånger över tid, att det är svårt för offret att försvara sig och att det sker genom kontaktformer som är på nätet. Kriterierna för nätmobbning i forskningen är inkonsistenta i relation till kriterierna för traditionell mobbning. Mycket forskning om nätmobbning har misslyckats med att ta hänsyn till i vilken utsträckning det är samtidigt förekommande traditionell mobbning som ligger bakom de negativa tillstånd som nätmobbning samvarierar med, till exempel depressivitet. Det går knappt att göra några uttalanden om kausala mekanismer i nätmobbning då det knappt finns några longitudinella studier. Resten av presentationen fokuserar på två studier som Christina Salmivalli har utfört i Finland.

Studie 1. Frågeställningen för den första studien är om nätmobbning är en utvidgning av traditionell mobbning eller ett distinkt fenomen som skapar nya effekter och nya offer. Datan insamlades genom formulär som elever fick fylla i. Respondenterna delades in i fyra grupper: de som inte hade blivit utsatta för någon mobbning (ca. 85%), traditionellt mobbade (ca. 11%), både traditionellt och nätmobbade (1-2%) och enbart nätmobbade (0,5%). Därmed sluter hon sig till att nätmobbning är ett mycket ovanligt fenomen i Finland vid tidpunkten som datan samlades in och att det kan tänkas vara generaliserbart. Att förekomsten är lägre än i vissa andra studier tänker hon kan förklaras genom att datan är gammal, den samlades in runt 2007, eller den finska kontexten. Studien undersökte vidare hur de fyra grupperna samvarierade med depressivitet, popularitet, och rykte att vara mobbare. För grundskolan visade resultaten att alla de mobbade grupperna var mer deprimerade. Av dem var de som var utsatta på båda sätten den mest deprimerade gruppen och de nätmobbade den minst deprimerade. De som bara var nätmobbade var mer socialt accepterade än de som inte mobbades alls medan de båda andra mobbade grupperna var mindre socialt accepterade. Hon tänker att det kan påvisa att de som enbart blir anonymt nätmobbade blir det på grund av att det, då de är populära, skulle vara en för stor social risk att attackera dem traditionellt. En reflektion är att anledningen till den högra depressiviteten hos de som är offer för båda formerna av mobbning är att de är mer utsatta traditionellt, snarare än att det är en extra effekt av nätmobbningens särart. Nätmobbning blir troligtvis huvudsakligen jobbig då den är förankrad i personens vanliga liv.

Studie 2. En longitudinell studie som undersökte samband som kunde ses mellan de tre olika offergrupperna vid tidpunkt ett och de olika mätvärdena vid tidpunkt två. Att vara ett traditionellt mobbad vid tidpunkt två predicerades av att ha varit mindre populär, mer deprimerad och traditionellt mobbad vid tidpunkt ett. Att vara enbart nätmobbad predicerades av att ha haft ett rykte som mobbare och att tidigare ha varit nätmobbad. Och att ha tillhört båda offergrupperna predicerades av att ha varit mer deprimerad, tidigare traditionellt mobbad och att ha haft ett rykte som mobbare. Både de som tillhörde båda offergrupperna och de enbart traditionellt mobbade vid tidpunkt ett var mer deprimerade vid tidpunkt två, men ej de som enbart var nätmobbade.

Slutpunkter. Resultaten pekar på att nätmobbning huvudsakligen är ett problem i relation till traditionell mobbning och att det fortfarande är traditionell mobbning som är den huvudsakliga formen. Därmed bör skolor fortsätta arbeta med interventioner riktade mot traditionell mobbning. De har därtill effekt även på nätmobbning. Christina Salmivalli är noga med att poängtera att hon inte säger att nätmobbning är riskfritt. I enskilda fall kan det få stora negativa konsekvenser. Hon säger heller inte att nätet är riskfritt för unga, men tänker att andra problem, t. ex. roaming, är större.